

Інформаційна довідка
щодо проекту Закону України
«Про внесення змін до Кодексу України про адміністративні
правопорушення і Кримінального кодексу України щодо відповідальності
за військові адміністративні та військові кримінальні правопорушення»
*(реєстр. № 13452 від 04.07.2025 р.)**

***Анотація.** В інформаційній довідці розглянуто питання щодо вдосконалення механізму застосування до військовослужбовців адміністративних стягнень та кримінальних покарань за окремі види правопорушень, усунення неоднозначного тлумачення змісту повноважень посадових осіб Військової служби правопорядку у Збройних Силах України при здійсненні процесуальних дій у справах про адміністративні правопорушення в контексті проекту Закону України (реєстр. № 13452 від 04.07.2025) (далі – законопроект). За результатами аналізу визначено ризики законопроекту.*

***Ключові слова:** адміністративна відповідальність, адміністративне стягнення, кримінальне покарання, військові адміністративні правопорушення, військові кримінальні правопорушення, правовий режим воєнного стану.*

Вступна частина. Метою законопроекту є «удосконалення засад адміністративної і кримінальної відповідальності за порушення законодавства про оборону, військовий обов'язок і військову службу, мобілізаційну підготовку та мобілізацію в умовах правового режиму воєнного стану. Завданням законопроекту визначено підвищення стану правопорядку і законності у Збройних силах України, зокрема у підрозділах та військових частинах, практичної реалізації принципу невідворотності справедливості покарання за вчинені адміністративні правопорушення та злочини військовослужбовцями в умовах правового режиму воєнного стану».

Проектом пропонується внесення змін до статей 22, 38, 126, 172¹³, 172²⁰, 235¹, 255, 266, 266¹, 276 Кодексу України про адміністративні правопорушення (далі – КУпАП) щодо збільшення строків накладення адміністративного стягнення за вчинення військових адміністративних правопорушень, передбачених главою 13-Б КУпАП, вчинених в умовах воєнного стану; усунення прогалин стосовно здійснення перевірок посадовими особами військової інспекції безпеки дорожнього руху Військової служби правопорядку Збройних Сил України документів на право керування транспортним засобом у осіб, що керують військовим транспортним засобом; встановлення адміністративної відповідальності за зловживання військовою службовою особою владою або службовим становищем в умовах воєнного стану; надання повноважень посадовим особам військової інспекції безпеки дорожнього руху Військової служби правопорядку у Збройних Силах України на складання протоколів про адміністративні правопорушення у справах, підвідомчих суддям районних, районних у місті, міських чи міськрайонних судів; усунення неоднозначного тлумачення змісту повноважень посадових осіб Військової служби правопорядку у Збройних Силах України щодо складання протоколів про

адміністративні правопорушення, передбачені статтями 178 та 182 КУпАП; усунення прогалин в диспозиції статті 266 КУпАП стосовно умов та порядку проведення огляду на стан алкогольного, наркотичного чи іншого сп'яніння або перебування під впливом лікарських препаратів, що знижують увагу та швидкість реакції посадовими особами військової інспекції безпеки дорожнього руху Військової служби правопорядку у Збройних Силах України; уточнення підстав проведення огляду на стан алкогольного, наркотичного чи іншого сп'яніння або щодо перебування під впливом лікарських препаратів, що знижують їх увагу і швидкість реакції, та поширення дії цієї статті на військовозобов'язаних, резервістів під час проходження зборів, а також військовослужбовців інших утворених відповідно до законів України військових формувань та правоохоронних органів спеціального призначення; уточнення переліку органів, які затверджують перелік закладів охорони здоров'я, проводять огляд на стан сп'яніння; уточнення порядку огляду на стан сп'яніння військовослужбовців, які керують транспортними засобами, морськими, річковими, малими, спортивними суднами або водними мотоциклами.

Також законопроектом пропонується внести зміни до статей 69, 75, 412, 425 Кримінального кодексу України (далі – КК) щодо включення кримінальних правопорушень, передбачених статтею 402 КК України до переліку діянь, за які не може бути призначене більш м'яке покарання, ніж передбачено санкцією статті (санкцією частини статті) Особливої частини КК України, та за які не може бути застосоване звільнення від відбування покарання з випробуванням; суттєвого збільшення розміру кримінальних санкцій у виді штрафу за необережне знищення або пошкодження військового майна, уточнення кваліфікуючих ознак такого кримінального правопорушення та за недбале ставлення до військової служби.

З огляду на викладені в законопроекті пропозиції, вважаємо за доцільне зазначити таке.

Основна частина. В умовах дії особливого періоду законодавча ініціатива, спрямована на вдосконалення механізму застосування до військовослужбовців адміністративних стягнень та кримінальних покарань за окремі види правопорушень заслуговує на увагу, особливо щодо спеціальних адміністративних правопорушень, передбачених главою 13-Б КУпАП.

Пропозиція законопроекту щодо приведення застосовуваної у статті 172²⁰ КУпАП термінології у відповідність до положень статті 266¹ КУпАП є проявом надмірного правового регулювання. Так, на рівні понятійного визначення «нетверезий стан» автоматично передбачає перебування особи «у стані алкогольного сп'яніння» і будь-якої додаткової регламентації не потребує.

Законопроектом пропонується доповнити пункт 1 частини першої статті 255 КУпАП підпунктом 7 із наданням посадовим особам військової інспекції безпеки дорожнього руху Військової служби правопорядку у Збройних Силах України повноважень складати протоколи про адміністративні правопорушення. Однак запропоновані зміни, можуть призвести до непорозуміння під час правозастосування. Чинний КУпАП та представлений законопроект

встановлюють правомочності складання військовою інспекцією безпеки дорожнього руху Військової служби правопорядку у Збройних Силах протоколів за правопорушення, які передбачені частинами першою – третьою, восьмою статті 121 КУпАП. Одночасно, відповідно до абзацу 1 пункту 1 частини першої статті 255 КУпАП обов'язок фіксації таких порушень покладено саме на органи Національної поліції України.

У тексті пояснювальної записки зазначено, що реалізація запропонованого проекту закону не потребує додаткових витрат із Державного бюджету України. При цьому вказується, що ухвалення цього законопроекту сприятиме збільшенню надходжень до бюджету у зв'язку із запровадженням збільшення розміру штрафів як кримінальних заходів покарання. Внаслідок цього, практична реалізація закону матиме суттєвий вплив на підвищення показників дохідної частини державного бюджету. Незважаючи на це, у супереч частині першій статті 27 Бюджетного кодексу України та частині третій статті 91 Регламенту Верховної Ради України необхідне фінансово-економічне обґрунтування (включаючи відповідні розрахунки) не додається.

Згідно із частиною першою статті 412 КК (у редакції законопроекту) пропонується збільшити санкцію у виді штрафу у *20-60 разів* більше, ніж суми штрафів, передбачені в чинній редакції цієї статті, а відповідно до диспозиції частини першої статті 425 КК (у редакції законопроекту) передбачається накладення штрафу, розмір якого у *4-10 разів* більше, ніж суми штрафів, передбачені в чинній редакції цієї статті. Це не узгоджується із вимогами статті 53 КК щодо критеріїв накладення такого виду кримінального покарання, виходячи з характеру вчиненого правопорушення, особи порушника, ступеня його вини, майнового стану, обставин, що пом'якшують і обтяжують відповідальність.

З огляду на вимоги стабільності закону про адміністративну відповідальність, пропозиція щодо уточнення строків давності накладення адміністративного стягнення за вчинення під час дії воєнного стану правопорушень, передбачених главою 13-Б цього Кодексу, потребує належного обґрунтування. Так, за незначний проміжок часу (останні п'ять років) передбачені статтею 38 КУпАП строки накладення адміністративних стягнень за окремі порушення переглядались (змінювались) *шість* разів: останній – Законом України «Про внесення змін до Кодексу України про адміністративні правопорушення щодо удосконалення відповідальності за порушення правил військового обліку та законодавства про оборону, мобілізаційну підготовку та мобілізацію» від 09.05.2024 № 3696-IX.

Положення пункту 1 Розділу II законопроекту не узгоджуються з позицією Конституційного Суду України, який у Рішенні від 15 квітня 2020 року № 2-р(II)/2020 відзначив, що в контексті принципу верховенства права важливим є встановлення при внесенні змін до законодавства розумного часового проміжку між офіційним оприлюдненням закону і набранням ним чинності.

Пункт 2 Розділу II законопроекту потребує конкретизації в частині доручення Кабінету Міністрів України щодо переліку нормативно-правових

актів, що потребуватимуть змін (відповідно до вимог частини восьмої статті 90 Регламенту Верховної Ради України).

Висновок.

Удосконалення підстав адміністративної і кримінальної відповідальності за військові правопорушення потребує системного підходу щодо реалізації основних засад державної політики у військовій сфері та забезпечення невідворотності юридичної відповідальності за вчинені правопорушення.

*Дослідницька служба
Верховної Ради України*

** Цей документ підготовлений Дослідницькою службою Верховної Ради України як довідковий інформаційно-аналітичний матеріал. Інформація та позиції, викладені в документі, не є офіційною позицією Верховної Ради України, її органів або посадових осіб. Цей документ може бути цитований, відтворений та перекладений для некомерційних цілей за умови відповідного посилання на джерело.*